

РЕЙ БРЕДЪРИ НЯКОИ ЖИВЕЯТ КАТО ЛАЗАР

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2008

chitanka.info

Няма да повярвате, ако ви кажа, че чаках убийството повече от шейсет години. Надявах се на него, както може да се надява единствено жена, и не си мръднах пръста да го спра, когато то найсетне се очерта. Ана Мари, помислих си, не можеш вечно да стоиш на стража. Убийството след десет хиляди дни чакане е нещо повече от изненада. То е чудо.

— Дръж ме! Не ме пускай да падна!

Гласът на госпожа Харисън.

Случвало ли ми се е поне веднъж за половин столетие да я чуя да шепне? Нима не крещеше, не пищеше, не заповядваше и не заплашваше непрекъснато?

Да, винаги го правеше.

— Хайде, мамо. Ето така, мамо.

Гласът на сина й Роджър.

Някога да съм го чувала да повишава тон? Да съм чувала нещо по-гръмко от мърморене? Дори приглушен протест или несигурно възражение?

Не. Винаги изпълнен с нежност монотонен глас.

Тази сутрин не се различаваше от която и да било друга от първите им сутрини. Пристигнаха с огромната си черна катафалка за ежегодното летуване в Грийн Бей. Ето го и него, протяга ръка да помогне на манекена след себе си — на древната торба кокали и талк, която наричаше — несъмнено на шега — мамо.

— Внимателно, мамо.

— Ще ми насиниш ръката!

— Извинявай, мамо.

Гледах през прозореца на павилиона край езерото как я подкара по пътеката в инвалидната й количка, а тя размахваше бастуна си като мускет, готова да гръмне всякакви богини на съдбата или фурии, застанали на пътя й.

— Внимавай, не ме пъхай в цветята! Слава Богу, че в крайна сметка не отидохме в Париж. Щеше да ме загровиш в онзи гаден трафик. Не си ли разочарован?

— Не, мамо.

— Ще видим Париж догодина.

Догодина... догодина... никога, чух да мърмори нечий глас. Моят собствен. Бях се вкопчила в перваза на прозореца. Почти

седемдесет години слушам тези обещания — на момчето, на юношата, на мъжа, на мъжа-скакалец, а сега и на тази сиво-синкава мъжка богомолка, в каквата се бе превърнал, богомолка, буташа своята вечно студена и увита в кожи жена покрай верандите на хотела, на които в едни други времена хартиените ветрила трептяха като ориенталски пеперуди в ръцете на дамите.

— Ето, мамо, да влезем във вилата... — Гласът му постепенно затихваше; бе глас на младеж, макар той да бе стар. А навремето гласът му бе като на старец.

А на колко ли години е тя? На деветдесет и осем. Да, деветдесет и девет проклети години. Приличаше на филм на ужасите, повтарян всяка година, тъй като отдел забавления на хотела не може да си позволи купуването на нов.

Споменът ми пробяга назад през всички техни пристигания и заминавания до времето, когато основите на хотел „Грийн Бей“ бяха съвсем нови, слънчевите чадърчета бяха зелени като градински листа и жълти като лимони — лятото на 1890. Тогава за първи път видях Роджър. Той бе петгодишен, но очите му вече бяха стари, мъдри и уморени.

Стоеше на тревата край павилиона и гледаше слънцето и ярките знамена.

— Здравей — казах му.

Той просто ме погледна, без да каже нищо.

Поколебах се, бутнах го да гони и побягнах.

Той не помръдна.

Върнах се и отново го бутнах.

Той погледна рамото си, където го бях докоснала, и май се канеше да ме подгони, но отнякъде се разнесе вик:

— Роджър, да не се изцапаш!

И той бавно се отдалечи към вилата си, без да поглежда назад. От този ден започнах да го ненавиждам.

Слънчевите чадърчета цъфтяха с всички цветове на лятото и изчезваха, цели ята ветрила бяха издухани от августовските ветрове, павилионът изгоря и бе построен отново със същите размери и форма, езерото бе изсъхнало като слива; моята омраза, подобно на всички тези неща, се надигаше и оттегляше, ставаше огромна, спираше пред любовта, връщаше се, а с годините започна да намалява.

Помня когато беше на седем. Пътувах с карета. Косата му бе дълга, чак до тънките му тесни рамене. Държаха се за ръце и я чух да казва: „Ако това лято слушаш, догодина ще идем в Лондон. Или по догодина“.

А аз наблюдавах лицата им, сравнявах очи, уши и уста. И когато един ден дойде в павилиона за безалкохолно, заставах пред него и извиках:

— Тя не е твоя майка!

— Какво! — Огледа се уплашено, сякаш тя можеше да ни чуе.

— Не е и твоя леля или баба! — извиках. — Тя е вещица и те е откраднала като бебе. Ти не знаеш кои са майка ти и татко ти. Изобщо не приличаш на нея. Държи те като заложник и ще получи един милион откуп от някой херцог или крал, когато станеш на двайсет и една.

— Не говори така! — викна той и скочи на крака.

— Защо не? — гневно отвърнах аз. — Защо идваш тук? Не можеш да играеш това, не можеш да играеш онова, не можеш да правиш нищо... каква полза от теб? Все тя казва, все тя действа. Познавам я! Нощем виси от тавана на стаята си, облечена в черно!

— Не говори така! — Лицето му бе уплашено и бледо.

— Защо да не говоря?

— Защото е вярно — изхленчи той.

И с тези думи изскочи навън и избяга.

Видях го чак следващото лято. И то само веднъж, съвсем за кратко, докато носех чисти чаршафи във вилата им.

През лятото, когато и двамата бяхме на дванайсет, известно време не го ненавиждах.

Повика ме през мрежестата врата на павилиона и когато погледнах навън, ми каза много тихо:

— Ана Мари, когато стана на двайсет и ти станеш на двайсет, ще се ожения за теб.

— Че кой ще разреши?

— Аз ще разреша — рече той. — Не забравяй, Ана Мари. Чакай ме. Обещавах ли?

Можех само да кимна.

— Ами...

— Тя ще е умряла дотогава — навъсено рече той. — Стара е. Наистина *стара*.

После се обърна и се отдалечи.

През следващото лято изобщо не дойдоха. Чух, че била болна. Всяка нощ се молах да умре.

Но две години по-късно се появиха отново и това продължи година след година, докато двамата с Роджър не станяхме на по деветнайсет. И ето че най-сетне станяхме на двайсет. Тогава бе един от малкото случаи, когато дойдоха в павилиона заедно; тя вече бе в инвалидната си количка, загърнала се повече от всеки път в кожите си, с лице като намачкан пергамент под бялата пудра.

Тя ме изгледа, докато ѝ поднасях мелбата, после се обърна към Роджър, понеже той каза:

— Мамо, искам да ти представя...

— Не се запознавам с момичета, които сервират на маси! — прекъсна го тя. — Признавам, че съществуват, че работят и получават заплата. Но моментално забравям имената им.

И гребна сладолед, гребна отново, а Роджър седеше, без да докосне своя.

Тази година си тръгнаха един ден по-рано от обикновеното. Видях Роджър, докато плащаше сметката на рецепцията. Стисна ми ръката за довиждане и аз не се сдържах.

— Забрави нещо.

Той отстъпи половин стъпка назад, огледа се и потупа джобовете на палтото си.

— Багаж, сметки, портфейл... не, май всичко е тук.

— Преди много време — казах — ти обеща нещо.

Той мълчеше.

— Роджър — казах аз. — Сега съм на двайсет. Ти също.

Той отново ме хвана за ръката — бързо, сякаш падаше зад борда, а аз се дърпах и го оставях да се удави, без да му помогна.

— Само още една година, Ана. Или две, най-много три!

— О, не! — безнадеждно промълвих аз.

— В най-лошия случай — четири години! Докторите казват...

— Докторите не знаят онова, което знам аз, Роджър. Тя ще живее вечно. Ще погребете и двамата ни и ще пие вино на погребенията ни.

— Тя е болна, Ана! За Бога, тя просто *не може* да изкара дълго!

— Ще изкара, защото ние ѝ даваме сила. Тя знае, че искаме да умре. И това всъщност ѝ дава сили да продължи.

— Не мога да водя такъв разговор, не мога! — Той грабна багажа си и тръгна към изхода.

— Няма да те чакам, Роджър — казах аз.

Той стигна до вратата и се обърна. Погледна ме тъй безпомощно, така пребледнял и разтреперан като забодена с карфица пеперуда, че не намерих сили да повтора думите си.

Вратата се затвори.

Лятото свърши.

На следващата година Роджър дойде направо при моята будка за безалкохолни.

— Вярно ли е? Кой е той?

— Пол — отвърнах аз. — Познаваш го. Някой ден ще стане управител на хотела. Ще се женим през есента.

— Значи нямам много време — каза Роджър.

— Късно е — отговорих. — Вече обещах.

— Обещала си, голяма работа! Та ти не го обичаш!

— Мисля, че го обичам.

— Мислиш, как ли пък не. Мисленето е едно, знаенето — друго.

А аз *знам*, че обичаш мен!

— Така ли, Роджър?

— Стига си се правила на интересна! Много добре знаеш, че ме обичаш! О, Ана, ще бъдеш нещастна!

— Сега съм нещастна — казах аз.

— О, Ана, Ана, почакай!

— Чаках те през по-голямата част от живота си. И знам какво ще се случи.

— Ана! — Изтърси го, сякаш му бе хрумнало на момента. — Ами... ами ако умре *това* лято?

— Няма.

— Но ако умре, ако ѝ стане по-зле през следващите два месеца... — Той се взираше питащо в мен. Намали срока. — През следващия месец, Ана, през следващите две седмици. Чуй, ако умре само след две седмици, би ли могла да изчакаш толкова? И тогава ще се омъжиш ли за мен?

Разплаках се.

— Ох, Роджър, та ние дори не сме се целували. Толкова е нелепо...

— Отговори ми. Ако умре след седмица, след седем дни... — Той сграбчи ръцете ми.

— Но как можеш да си сигурен?

— Ще се погрижа! Кълна се, че ще е мъртва след седмица, или никога повече няма да ти досаждам с това!

Бутна мрежестата врата и забърза навън в деня, който изведнъж стана прекалено ярък.

— Роджър, недей... — извиках аз.

Но мислено си казах — Роджър, направи го, направи нещо, каквото и да е, само и само това да свърши някак.

Вечерта в леглото си мислех дали няма начин да се убие, без никой да разбере? Дали намиращият се на стотина метра от мен Роджър мислеше същото? Дали утре немаше да потърси в гората отровни двойници на ядивни гъби, или пък щеше да кара прекалено бързо и да я изхвърли на някой завой? Представих си как възчаният манекен описва прекрасна дъга високо във въздуха и се размазва на пихтия върху някой дъб, бряст или клен. Седнах в леглото. Смях се, докато не се разплаках. Плаках, докато отново не се разсмях. Не, не, помислих си, ще намери по-добър начин. Нощен крадец ще я изплаши до смърт. И щом сърцето се качи в гърлото ѝ, той няма да му позволи да се върне обратно и ще я удуши със собствената ѝ паника.

А после ме споходи най-старата, най-мрачната, най-детинската мисъл от всички. Има само един начин да довършиш жена, чиято уста е с цвета на кръв. Щом не му е роднина, нито леля, нито прабаба — то нека бъде изненадана с остър кол в сърцето!

Чух я да крещи. Толкова силно, че всички нощни птици излетяха от дърветата и скриха звездите.

Легнах отново. Драга християнко, Ана Мари, какви мисли ти минават? Искаш ли да убиеш? Да. Защо да не убиеш убиеца, жената, която задушаваш детето си още от люлката и оттогава не е отпуснала хватката си? Горкият, толкова е блед, защото през целия си живот не е дишал свободен въздух.

И изведнъж в главата ми изникнаха като неканени гости редовете от едно старо стихотворение. Не знам дали го бях прочела някъде, или

го бях написала сама преди години. Но редовете сякаш увиснаха пред мен и ги прочетох в тъмното:

*Някои живеят като Лазар
в гробницата на живота
и излизат любопитни късно
от болници притихнали и тъмни морги.*

Редовете изчезнаха. Известно време не можех да си спомня нищо повече, но накрая в тъмното сам изникна последният откъс:

*И по-добре студеното небе на севера,
отколкото мъртвороден невиждащ призрак.
Изгубиш ли Рио, обичай Арктика! О, стари Лазаре,
излез.*

После стихотворението ме остави на мира. Накрая заспах — нетърпелива, с надеждата за ново утро, за една окончателна и добра новина.

На следващия ден го видях да бута количката на кея. Да, това беше! Ще изчезне и ще я намерят след седмица на брега, като някакво изхвърлено от вълните морско чудовище — само лице, без никакво тяло.

Денят отмина. Добре де, помислих си. Утре...

Минаха вторият ден, третият, четвъртият, а след тях петият и шестият. На седмия една от прислужниците се втурна с писъци по пътеката.

— О, ужасно е, ужасно!

— Госпожа Харисън ли? — извиках. Усетих как на лицето ми плъзва ужасна, абсолютно неконтролирана усмивка.

— Не, не, *синът* ѝ! Обесил се е!

— Обесил се? — повторих тъпо, така потресена и зашеметена, че се усетих как ѝ обяснявам. — О, не, не трябваше *той* да умира, а...

— Млъкнах, защото прислужничката се вкопчи в ръката ми и ме задържа.

— Прерязахме въжето. Слава Богу, още е жив. По-бързо!

Още жив? Да, все още дишаше и се движеше през следващите години. Но жив? Не.

Тя бе онази, която събра сила и преживя опита му да избяга от нея. Никога не му го прости.

— Какво искаш да постигнеш с това, какво? — пицеше му тя, докато той лежеше и опипваше гърлото си, със затворени очи, съвсем оклюмал. Забързах към вратата. — Какво искаш да постигнеш с това, какво, какво?

И докато го гледах, разбрах — беше се опитал да избяга и от двете ни, защото и двете бяхме непоносими за него. Известно време и аз не му го простих. Но почувствах как старата ми омраза се превръща в нещо друго, в някаква тъпа болка. Обърнах се и забързах да викна доктор.

— Какво искаш да постигнеш с това, глупаво момче? — крещеше тя.

Същата есен се омъжих за Пол.

След това годините започнаха бързо да се нижат една след друга. Веднъж годишно Роджър идваше в павилиона и си поръчваше ментов сладолед, ядеше го вяло, но никога вече не се обърна по име към мен, нито пък спомена за някогашното си обещание.

От време на време през тези стотици месеци си мислех — за негово собствено добро, за ничие друго, Роджър трябваше да се надигне и да унищожи дракона с уродливото крещящо лице и ръждясалите бронирани лапи. Трябваше да го направи. Заради Роджър и само заради Роджър.

Е, ще стане тази година, мислех си, когато бе на петдесет, на петдесет и една, петдесет и две. Улових се, че между сезоните преглеждам чикагските вестници с надеждата да видя нейна снимка — изкормена като някакво отвратително жълто пиле. Но не и не, и не...

Почти ги бях забравила, когато се върнаха тази сутрин. Сега той е много стар, прилича повече на едва кретащ съпруг, отколкото на неин син. Съвсем побелял, с размътено сини очи, беззъба уста и маникюр на

ноктите, които изглеждат по-силни, защото плътта около тях е намалела.

Днес по обед, след кратко колебание отвън, той влезе в павилиона — самотен сив безкрил ястреб, взиращ се в небето, в което никога не ще се рее.

— Защо не ми каза? — попита ядосано.

— Какво да ти кажа? — попитах аз, слагах му сладоледа, преди да си го е поръчал.

— Една от прислужниците току-що спомена, че съпругът ти е умрял преди пет години! Трябваше да ми кажеш!

— Е, вече знаеш — отвърнах.

Той бавно седна.

— Господи! — възкликна и опита сладоледа със затворени очи. — Колко е горчиво.

Последва дълго мълчание.

— Ана, така и не те попитах — обади се най-сетне той. — Имаш ли деца?

— Не — отвърнах. — И не знам защо. Сигурно никога няма да разбере защо.

Оставих го да си седи на масата и отидох да мия чиниите.

В девет вечерта чух някой да се смее край езерото. Не бях чувала смеха на Роджър, откакто бяхме деца, и нямах представа кой е. Но ето че вратата се отвори широко и той влезе, размахал ръце, развеселен почти до сълзи, неспособен да се сдържа.

— Роджър! Какво има? — попитах.

— Нищо! Ох, нищо! — извика той. — Всичко е прекрасно! Халба бира, Ана! Налей и на себе си! Пий с мен!

Пихме, той се смя, намигна ми и накрая стана невероятно тих и спокоен. Но продължаваше да се усмихва. Изведнъж заприлича на много, много млад.

— Ана — напрегнато зашепна той, наведен напред. — Познай! Утре летя за Китай! После за Индия! А после Лондон, Мадрид, Париж, Берлин, Рим, Мексико Сити!

— *Ти* ли, Роджър?

— Аз — кимна той. — Аз, аз, аз, не ние, а аз, Роджър Бидуел Харисън, аз, аз, аз!

Зяпнах го, той ми отвърна със спокоен поглед. Вероятно ахнах. Защото изведнъж разбрах какво е направил най-сетне — тази вечер, в този час, само преди няколко минути.

О, не, сигурно се бе отронило от устните ми.

О, да, да, отвърнаха очите му. Невероятното чудо на чудесата, след всички тези години на чакане. Най-сетне. Най-сетне.

Оставих го да говори. След Рим идваше ред на Виена и Стокхолм. Четирийсет години събирал хиляди разписания, пътеписи и хотелски бюлетини; знаеше фазите на луната, приливите и отливите, графика и режима на всичко ставащо на небето и в морето.

— Но най-хубавото е това — завърши той. — Ана, Ана, ще дойдеш ли с мен? Имам много пари, не ме оставяй да ги харча сам! Ана, кажи, *ще дойдеш ли?*

Седнах до него и поклатих глава.

— О, Ана, но защо? Няма причина да ми отказваш!

— Има причина — отвърнах. — Ти самият.

— Аз не се броя!

— Напротив, Роджър, точно ти се броиш.

— Ана, можем да си прекараме чудесно...

— Не се съмнявам. Но, Роджър, ти беше женен седемдесет години. А ето че сега за първи път си свободен. Нали не искаш моментално да се ожениш отново?

— *Не искам ли?* — Той примигна неуверено.

— Да, определено не искаш. Заслужаваш поне малко да останеш сам, да видиш света, да разбереш кой е Роджър Харисън. Нуждаеш се от малко почивка от жени. А после, когато приключиш с обиколките и се върнеш, ще дойде време да помислиш и за други неща.

— *Щом казваш...*

— Не. Няма никакво значение какво ми е мнението, какво знам или какво ти казвам да направиш. Точно сега ти трябва да си кажеш какво да знаеш, да видиш и да направиш. Върви, прекарай си разкошно. Ако можеш, бъди щастлив.

— Ще ме чакаш ли, когато се върна?

— Вече не са ми останали сили за чакане, но ще съм тук.

Той тръгна към вратата, после спря и ме погледна, сякаш изненадан от някакъв нов въпрос, изникнал току-що в главата му.

— Ана — рече той. — Ако всичко това бе станало преди четирийсет, преди петдесет години, щеше ли да дойдеш с мен? Щеше ли наистина да се омъжиш за мен?

Не отговорих.

— Ана?

— Има въпроси, които никога не бива да се задават — отвърнах след дълго мълчание.

Защото, продължих наум, тези въпроси може и да нямат отговори. Като гледах назад през годините към езерото, не можех да си спомня — затова и не бих могла да кажа — дали бихме могли да бъдем щастливи. Може би още като дете бях усетила невъзможното у Роджър, бях се вкопчила в него, бях го притиснала към сърцето си просто защото е такова — невъзможно и рядко. Той бе като цвете от отдавна отминало лято, притиснато в стара книга — можеш да го извадиш, да го разгледаш, да му се възхищаваш... но какво повече? Кой знае? Не и аз, не толкова късно. Животът е въпроси, не отговори.

Роджър бе приближил, за да прочете на лицето ми онова, което си мислех. Разбраното го накара да извърне поглед и да затвори очи. После хвана ръката ми и я допря до бузата си.

— Ще се върна. Кълна се, ще се върна!

Остана за миг неподвижен пред павилиона на лунната светлина, оглеждаше се във всички посоки — съвсем като дете, току-що пуснато в лятна ваканция, дете, което няма представа накъде да се втурне най-напред.

— Не бързай! — казах трескаво. — Господи, каквото и да правиш, моля те, наслаждавай се! Не бързай!

Видях как се затича към лимузината край вилата.

Утре трябва да отида там, да почукам на вратата и да не получа отговор. Знам, че няма да го направя и че ще кажа на прислужниците да не влизат, защото старата госпожа е поръчала да не я безпокоят. Това ще даде на Роджър шанса, от който се нуждае. След две-три седмици ще повикам полицията. А ако по-нататък го чакат да слезе от кораба на връщане от всички онези места, няма да има значение.

Полиция ли? Може пък да се мине и без полиция. Може да е умряла от инфаркт, а бедният Роджър само да си въобразява, че я е убил. И сега гордо се впуска в света и не може да си представи, че е свободен само защото е умряла от естествена смърт.

Но все пак, ако в крайна сметка напрежението от отлаганото цели седемдесет години убийство го е накарало най-сетне да простре ръка и да убие оная ужасна пуйка, не бих проляла и една сълза за нея. А само за огромното забавяне на изпълнението на присъдата.

Пътят е пуст. Мина един час, откакто лимузината изчезна с рев.

Остава ми само да изгася осветлението и да стоя сама в павилиона, загледана към проблясващото езеро. Там в един друг век, под друго слънце, едно малко момче със старо лице бе бутнато да гони. И едва сега, след толкова години, той бе върнал бутането, бе целунал ръката ми и бе избягал, а аз бях останала втрещена и не тръгнах след него.

Тази вечер не знам много неща.

Но в едно съм сигурна.

Вече не ненавиждам Роджър Харисън.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.